

Obsah

Úvodní slovo (Antonín Rašek)	11
Předmluva	13
A. ÍRÁNSKÁ JADERNÁ DOHODA	
I. ÚVOD	19
1. Obecné zhodnocení významu dohody	19
2. Sjednání dohody a krizový blízkovýchodní region	20
3. Opatření na omezení výroby vysoce obohaceného uranu a plutonia	21
Poznámky a literatura	22
II. ÍRÁN A JEHO JADERNÝ PROGRAM	23
1. Charakteristika země	23
a) Stručný historický vývoj	23
b) Současné státně-náboženské uspořádání	23
c) První volby do Parlamentu a Shromáždění znalců v r. 2016 po sjednání íránské jaderné dohody	24
2. Historie vývoje jaderného programu	25
a) Vývoj do všelidové revoluce v r. 1979	25
b) Jaderný program po všelidové revoluci	25
Poznámky a literatura	28
III. JEDNÁNÍ O OMEZENÍ ÍRÁNSKÉHO JADERNÉHO PROGRAMU	30
1. Zapojení země do mezinárodních smluv a úmluv se vztahem ke zbráním hromadného ničení a k jadernému programu	30
2. Prozatímní dohoda (Společný akční plán – JPOA)	31
3. Základní parametry Společného komplexního akčního plánu (JCPOA)	31
4. Uzavření dlouhodobé dohody (Společný komplexní akční plán – JCPOA)	32
a) Obecná charakteristika	32
b) Struktura dohody	33
c) Rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 2231 (2015)	35
5. Hlavní oponenti dohody	35
a) Američtí republikánští kongresmani, Izrael a Saúdská Arábie	35
b) Íránské konzervativní kruhy	36
Poznámky a literatura	37

IV. PLNĚNÍ DOHODY	38
1. Stanovení časového harmonogramu	38
2. Plnění dohody Íránem a podmínky pro vyhlášení implementačního dne	39
3. Vyhlášení implementačního dne a další vývoj	39
a) Přehled splněných íránských závazků	39
b) Implementační den (16. leden 2016)	40
Poznámky a literatura	41

B. ŠIRŠÍ MEZINÁRODNÍ SOUVISLOSTI

I. ÚSILÍ O VYTVOŘENÍ BLÍZKOVÝCHODNÍ ZÓNY BEZ VŠECH ZBRANÍ HROMADNÉHO NIČENÍ	45
1. Úvod	45
2. Historie vývoje	46
a) Úvod	46
b) Různé iniciativy k sjednání zóny	46
c) Pracovní skupina pro Kontrolu zbrojení a regionální bezpečnost – ACRS (1992–1995)	47
d) Charakteristika a význam Rezoluce o Blízkém východě (1995)	48
e) Rozhodnutí o svolání konference v r. 2012 k vytvoření zóny	48
3. Možné prvky smlouvy o zóně	50
Poznámky a literatura	51

II. 9. HODNOTÍCÍ KONFERENCE SMLOUVY O NEŠÍŘENÍ JADERNÝCH ZBRANÍ (DUBEN–KVĚTEN 2015)	53
1. Úvod	53
2. Smlouva o nešíření jaderných zbraní (NPT) s její hodnotící proces	54
a) Smlouva o nešíření jaderných zbraní (NPT)	54
b) Hodnotící proces	54
3. 9. hodnotící konference smlouvy NPT	55
a) Úvod	55
b) Neúspěch konference a jeho důvody	56
c) Zhodnocení postoje Evropské unie a některých unijních zemí	57
Poznámky a literatura	58

III. SAÚDSKÁ ARÁBIE	59
1. Úvod	59
2. Politika Saúdské Arábie po dosažení íránské jaderné dohody	60
3. Saúdské aktivity proti Íránu, nebo jeho spojencům, v průběhu sjednávání a po dosažení jaderné dohody	61
a) Úvod	61
b) Arabská vojenská koalice k potlačení protivládních Húsíů v Jemenu	61
c) Saúdská snaha o vytvoření jednotného protiasadovského bloku	62
d) Vznik islámské protiteroristické aliance	62
e) Poprava saúdského šíitského klerika	64

f) Vyhlášení libanonského hnutí Hizballáh za teroristickou organizaci	64
4. Stručná charakteristika země	65
5. Saúdská Arábie a jaderné zbraně	66
6. Hlavní rysy saúdskoarabské regionální politiky	67
7. Saúdsko-egyptské sunnitské spojenectví	67
a) Úvod	67
b) Prohlubování vztahů	68
8. Saúdská Arábie a nízké ceny ropy	69
a) Úvod	69
b) Možné příčiny nízkých cen ropy	69
c) Saúdskoarabská ropná politika	70
d) Saúdský program Vize 2030	71
9. Saúdská Arábie a wahhábistické pojetí islámu	72
a) Wahhábismus a sjednocení země	72
b) Krize wahhábismu v Saúdské Arábii	73
Poznámky a literatura	75
IV. IZRAEL	78
1. Úvod	78
2. Izraelsko-iránské vztahy	79
a) Úvod	79
b) Spolupráce do r. 1979	79
c) Vývoj vztahů po iránské všelidové revoluci v r. 1979	80
d) Budování izraelské protiraketové obrany	82
3. Jaderná politika	83
a) Úvod	83
b) Důvody vzniku jaderného vojenského programu	84
c) Takzvaná Beginova doktrína	84
d) Předpokládaný vojenský jaderný potenciál	84
4. Vnitropolitická situace (2013–2016)	85
a) Předčasné parlamentní volby v lednu 2013 a vytvoření středopravé vlády	85
b) Palestinská <i>Dohoda o sjednocení a vytvoření technokratické vlády národní jednoty</i>	86
c) Ozbrojený konflikt v Gaze v létě 2014	86
d) Předčasné parlamentní volby v březnu 2015 a vytvoření konzervativní pravicové vlády	87
e) Stupňování vnitropolitického napětí v důsledku teroristických útoků	88
5. Vztahy s USA	91
a) Úvod	91
b) Odlišný přístup vůči Íránu	91
c) Některé kroky ke zlepšení vzájemných vztahů	92
d) Odlišnosti v řešení palestinské otázky	93
e) Potvrzení trvalé izraelské anexe syrských Golanských výšin	93
6. Vztahy s Ruskem	94
a) Úvod	94
b) Prohlubování spolupráce	94
c) Předpokládané důvody Izraele pro udržování dobrých vztahů	95

d) Hlavní izraelské výhrady k blízkovýchodní politice Ruska	96
7. Izrael a sunnitské arabské státy	96
a) Úvod	96
b) Problematika utajenosti kontaktů	96
Poznámky a literatura	97
V. USA	102
1. Vztahy s Íránem a íránská jaderná dohoda	102
a) Úvod	102
b) Hlavní události, které formovaly vzájemné vztahy v době studené války a po jejím skončení	103
c) Některé aspekty politiky USA ve vztahu k íránské jaderné dohodě	104
d) Vztahy po sjednání íránské jaderné dohody	106
2. USA a Blízký východ	108
a) Úvod	108
b) Nová blízkovýchodní strategie prezidenta Baracka Obamy	110
3. Vztahy USA se Saúdskou Arábií, Izraelem a Tureckem	114
a) Úvod	114
b) Saúdská Arábie	115
c) Izrael	120
d) Turecko	124
Poznámky a literatura	127
VI. EVROPSKÁ UNIE	133
1. Úvod	133
2. Vývoj vztahů EU s Íránem	133
a) Úvod	133
b) Od unijního „kritického“ k „všeobecnému dialogu“ (1989–2002)	134
c) Pařížská dohoda (2003–2009)	135
3. EU a íránská jaderná dohoda	137
4. Unijní restriktivní opatření vůči Íránu a jejich rušení	137
5. Další vývoj vztahů	138
Poznámky a literatura	140
VII. RUSKÁ FEDERACE	141
1. Úvod	141
2. Írán	141
a) Rusko-íránské vztahy do všelidové revoluce v r. 1979	141
b) Čtyři etapy rusko-íránských vztahů po revoluci	142
3. Politika Ruské federace v regionu Blízkého východu a severní Afriky	144
a) Úvod	144
b) Ruská politika do vypuknutí tzv. arabského jara v r. 2011	145
c) Ruská politika a tzv. arabské jaro (2011–2012)	147
4. Sýrie	149
a) Úvod	149

b) Postoj Ruska k Sýrii v době tzv. arabského jara a pokračující diplomatická a politická podpora	150
c) Vojenské zapojení Ruské federace do podpory Asadova režimu	151
d) Americko-ruská dohoda o spolupráci v syrském vzdušném prostoru	152
e) Hlavní důvody angažovanosti Ruské federace v Sýrii	153
f) Negativní dopady ruské podpory Asadovu režimu	154
5. Turecko	155
a) Rusko-turecké vztahy v době prezidentsví Borise Jelcina	155
b) Vývoj vztahů za prezidentsví Vladimira Putina a Dmitrije Medveděva do vypuknutí syrské občanské války	155
c) Vliv syrské občanské války a ruské anexe Krymu na výrazné zhoršení vzájemných vztahů	156
6. Izrael	158
Poznámky a literatura	159
VIII. TURECKO	162
1. Úvod	162
2. Turecko-iránské vztahy	163
a) Úvod	163
b) Vztahy po iránské všelidové revoluci v r. 1979 do tzv. arabského jara	164
c) Vztahy po tzv. arabském jaru	166
3. Vnitropolitický vývoj	167
a) Úvod	167
b) Založení Strany spravedlnosti a rozvoje (AKP) a její význam	168
c) Odstup AKP od proklamovaných záměrů	169
d) Parlamentní volby v červnu 2015	169
e) Vývoj mezi volbami	169
f) Předčasné parlamentní volby v listopadu 2015	170
g) Další vývoj	170
4. Hlavní rysy politiky Turecka na Blízkém východě	172
a) Úvod	172
b) Sýrie	173
c) Irák	175
Poznámky a literatura	177

ZÁVĚRY A DALŠÍ PŘEDPOKLÁDANÝ VÝVOJ

Írán a jaderná dohoda	183
Úsilí o vytvoření blízkovýchodní zóny bez všech zbraní hromadného ničení	185
9. hodnotící konference Smlouvy NPT	185
Saúdská Arábie	187
Izrael	188
USA	190
Evropská unie	191

Ruská federace	193
Turecko	195
Poznámky a literatura	197
ZÁKLADNÍ POJMY	199
Poznámky a literatura	214
ZKRATKY	217
PŘÍLOHY	
1) Smlouva o nešíření jaderných zbraní	223
2) Blízký východ, s důrazem na plnění Rezoluce o Blízkém východě z r. 1995 (Příloha 4D ze Závěrů a doporučení pro následnou činnost ze Závěrečného dokumentu 8. hodnotící konference NPT z května 2010)	230
3) Rezoluce o Blízkém východě (1995)	233
4) Bezjaderné zóny	235
5) Předpokládané geografické vymezení blízkovýchodní zóny bez zbraní hromadného ničení	237
6) Blízkovýchodní země a jejich začlenění do kontrolně-zbrojních a odzbrojovacích smluv a úmluv	238
7) Hlavní iránská jaderná zařízení	240
8) Izraelská jaderná zařízení	241
9) Předpokládané počty jaderných zbraní devíti jaderných států (leden 2016)	242
10) Základní parametry společného komplexního akčního plánu (JCPOA)	244
JMENNÝ A VĚCNÝ REJSTŘÍK	249
RÉSUMÉ	263
O AUTOROVI	270